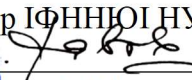

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО, КОНСТИТУЦІЙНОГО ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ІФННЮІ НУ «ОЮА»
проф. Роман САВЧУК
«2» вересня 2024 р.

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

**АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО
ОК 30**

рівень вищої освіти
ступінь вищої освіти
галузь знань
спеціальність
освітня програма

перший (бакалаврський)
бакалавр
08 Право
081 Право
Право

Розробник програми: к.ю.н., доц. Габлей Наталія Григорівна

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного, конституційного та адміністративного права
(протокол № 1 від 27.08.2024 р.)

В.о.завідувача кафедри міжнародного, конституційного
та адміністративного права

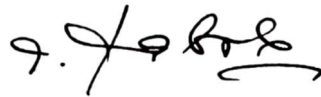
Наталія ГАБЛЕЙ

Начальник навчального відділу

Ірина ЯЦКІВ

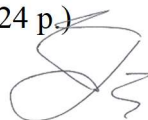
Гарант освітньої програми

Роман САВЧУК

Науково-методична рада (протокол № 1 від 02.09 2024 р.)

Голова науково-методичної
ради

Олег БЕЗНОСЮК

Заступник директора

Олег БЕЗНОСЮК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Анотація

Актуальність навчального курсу «Адміністративне судочинство» зумовлена потребою поглибленого вивчення студентами юридичного спрямування форм і методів, конституційних і законодавчих засад та засобів захисту прав людини. Адже саме нормами адміністративного процесуального права України забезпечується визнання прав, обов'язків та інтересів у публічній сфері фізичних чи юридичних осіб та їх захист управлінськими, інстанційними та судовими засобами. Норми адміністративного процесуального права України визначають порядок, умови та заходи розгляду і вирішення конкретних адміністративних справ.

Найважливішим завданням курсу є надання студентам глибоких знань і навичок вирішення складних завдань публічного характеру. Дедалі більше громадянинові доводиться спілкуватися з органами владних повноважень із питань, пов'язаних із: виборчими процесами і референдумами; організацією руху і транспортних засобів; охороною навколишнього середовища; господарською діяльністю, захистом прав споживачів, працевлаштуванням, одержанням дозволів на певні види роботи тощо. Тому надання кваліфікованої юридичної допомоги, безпосереднє вирішення зазначених питань можливе лише за умови досконалого знання відповідної правової бази та уміння самостійного їх вирішення. Все це складає предмет навчальної дисципліни.

1.2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Адміністративне судочинство» є набуття студентами знань з теорії судового адміністративного процесу, практичних навичок використання адміністративно-процесуальних норм

Завданнями навчальної дисципліни є:

1) засвоєння основних теоретико-правових положень, що стосуються: сутності, предмета, принципів та проблем адміністративного судового процесу; проблемних питань структури адміністративної юстиції та компетенції адміністративних судів; видів підсудності адміністративних справ та наслідків недотримання правил підсудності; проблем правового статусу суб'єктів адміністративного судочинства; правил складання адміністративного позову та порядку його подання; способів забезпечення адміністративного позову; проблем розгляду адміністративного позову судами першої інстанції; актуальних проблем апеляційного оскарження рішень суду першої інстанції; проблемних питань здійснення касаційного провадження в адміністративних справах; особливостей здійснення адміністративного провадження за окремими категоріями справ.

2) вирішення професійних завдань з урахуванням досягнень науки;

3) володіння основними професійними компетенціями з адміністративного судочинства, зокрема:

- готовність застосовувати сучасні методи дослідження та критерії оцінки ефективності застосування адміністративних судових процедур;

- здатність поставити завдання та організувати наукові дослідження з визначення та розв'язання проблем у сфері суспільних відносин з вирішення адміністративних спорів;
- впровадження організаційних і технічних заходів з метою покращення адміністративних судових процедур;

- здатність та готовність до врахування положень законодавчих та нормативно-правових актів з організації діяльності адміністративного судочинства;

- здатність до організації діяльності адміністративних судів з урахуванням теорії та практики управління;

- впровадження ефективного розподілу завдань, функцій, обов'язків і повноважень з організації діяльності певного структурного елементу суб'єктів адміністративного судочинства. • розробка методичного забезпечення і проведення навчання та перевірки знань з питань адміністративного судочинства. у консультативній діяльності:

- надання допомоги та консультації працівників з практичних питань діяльності адміністративних судів та процедури забезпечення адміністративного позову.

3. ТЕМАТИЧНИЙ ВИКЛАД ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Мета та завдання адміністративного судочинства

Становлення адміністративного судочинства в Україні.

Завдання адміністративного судочинства. Принципи адміністративного судочинства. Законодавство про адміністративне судочинство. Право на звернення до суду та способи судового захисту. Джерела права, які застосовуються судом. Верховенство права. Рівність усіх учасників процесу перед законом та судом. Змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі. Гласність судового процесу. Відкритість інформації щодо справи. Форми адміністративного судочинства.

Тема 2. Адміністративна юрисдикція

Поняття підвідомчості справ адміністративному суду, їх загальні ознаки та відмінності. Підстави розмежування підвідомчості справ між судами та іншими юрисдикційними органами. Спори підвідомчі адміністративному суду. Непоширеність на адміністративні суди юрисдикції інших органів (судів). Поняття та ознаки адміністративної юрисдикції. Предметна юрисдикція. Територіальна юрисдикція. Розгляд кількох пов'язаних між собою вимог. Справи, що підлягають розгляду місцевими загальними судами. Справи, що підлягають розгляду окружними судами. Справи, що підлягають розгляду апеляційними судами як судами першої інстанції. Справи, що підлягають розгляду Верховним Судом. Передача адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого. Інстанційна підсудність.

Тема 3. Учасники адміністративного судочинства

Одноособовий та колегіальний розгляд справ. Розгляд справ одноособово у адміністративному суді першої інстанції. Розгляд справ у суді першої інстанції колегіально. Розгляд справ колегіально судами апеляційної інстанції. Колегіальний розгляд справи Верховним Судом. Незмінність складу суду. Підстави для відводу та самовідводу. Порядок вирішення заявленого відводу та самовідводу. Процесуальні наслідки відводу та самовідводу судді. Склад осіб, які беруть участь у справі. Поняття та зміст адміністративно – процесуальної правосуб'єктності. Права та обов'язки осіб, які беруть участь в справі. Процесуальне представництво. Інші учасники адміністративного судочинства.

Тема 4. Окремі інститути адміністративного судочинства

Судові виклики і повідомлення. Повідомлення про виклик. Повістка. Повідомлення осіб через засоби масової інформації. Повідомлення осіб, що знаходяться в місцях позбавлення волі. Поняття та види судових витрат. Витрати, пов'язані наданням правничої допомоги. Розподіл судових витрат. Фіксування судового процесу. Сторони в адміністративному процесі. Процесуальний статус позивача. Процесуальний статус відповідача. Права сторін щодо предмету позову, зміни, збільшення чи зменшення позовних вимог. Відзив відповідача. Відповідь на відзив відповідача. Примирення сторін. Представники в адміністративному процесі.

Тема 5. Докази та доказування в адміністративному процесі

Поняття адміністративного процесуального доказування. Поняття доказів, предмет доказування, обов'язок доказування, їх повноваження. Джерела доказів. Пояснення сторін, третіх осіб та їх представників про відомі їм обставини. Визнання сторонами обставин, якими друга сторона обґрунтовує свої вимоги. Показання свідків про відомі їм обставини. Письмові докази, документи. Речові докази, предмети матеріального світу. Висновки експертів. Законність одержання доказів.

Дослідження доказів. Установлення фактів протиправних рішень, дій чи бездіяльності органу владних повноважень, наявності чи відсутності адміністративно-правового спору чи спору про право, наявності інтересів третіх осіб, наявності адміністративного правопорушення та його складу, обставин, що пом'якшують і обтяжують відповідальність, наявності майнової шкоди тощо.

Преюдиційні факти, їх поняття і значення. Загальновідомі обставини та визнані факти, їх значення. Класифікація доказів. Прямі та непрямі докази. Обвинувальні докази, виправдувальні докази, первісні та похідні докази.

Заходи забезпечення доказів та адміністративних проваджень, їх нормативно-правове регулювання.

Тема 6. Судові рішення в адміністративному судочинстві

Поняття та види судових рішень в адміністративному судочинстві. Вимоги до судових рішень. Зміст рішення. виправлення помилок у судовому рішенні. Основні та додаткові судові рішення. Фіксування судових рішень. Поняття та ознаки ухвали. Підстави винесення ухвал. Види ухвал. Зміст ухвали. Окремі ухвали адміністративного суду. Повноваження суду при вирішенні справи. Постанови: поняття та ознаки, підстави винесення. Зміст постанови. Порядок ухвалення судових рішень. Проголошення судового рішення. Вручення судового рішення. Додаткове судове рішення. Роз'яснення судового рішення. Набрання рішенням суду законної сили.

Тема 7. Позовне провадження в адміністративному судочинстві

Письмові заяви учасників справи. Заяви по суті справи. Види і зміст заяв по суті справи. Позовна заява. Документи, що подаються до позовної заяви. Відзив на позовну заяву. Відповідь на відзив. Заперечення. Пояснення третьої особи. Заяви, клопотання і заперечення. Загальні вимоги до форми і змісту заяви, клопотання і заперечення. Пред'явлення адміністративного позову. Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви. Заяви з процесуальних питань. Відкриття провадження у справі. Відмова у відкритті провадження у справі. Об'єднання і роз'єднання позовів. Підготовче провадження. Форма і зміст зустрічної позовної заяви. Завдання та строк підготовчого провадження. Порядок проведення підготовчого провадження. Пред'явлення зустрічного позову. Врегулювання спору за участю судді. Відмова від позову. Примирення сторін.

Тема 8. Розгляд справи по суті в адміністративному судочинстві

Загальні положення розгляду справи по суті. Завдання розгляду справи по суті. Судове засідання. Участь у судовому засіданні в режимі відео конференції. Головуючий в судовому засіданні. Обов'язки присутніх у залі судового засідання. Відкриття розгляду справи по суті. Роз'яснення перекладачеві його прав та

обов'язків, присяга перекладача. Видалення свідків із зали судового засідання. Встановлення осіб, які прибули у судове засідання, оголошення складу суду, і роз'яснення права відводу. Роз'яснення учасникам справи їхніх прав і обов'язків. Розгляд заяв та клопотань. Наслідки неявки. З'ясування обставин справи та дослідження доказів. Судові дебати та ухвалення рішення.

Тема 9. Особливості позовного провадження в окремих категоріях справ в адміністративному судочинстві

Розгляд окремих категорій справ. Розгляд справ, щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, Верховної ради АРК. Наслідки визнання нормативно-правового акта нечинним. Особливості провадження справах щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, Вищої Ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів. Особливості провадження у справах за адміністративними позовами про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності. Розгляд окремих категорій термінових адміністративних справ. Розгляд типових та зразкових справ.

Тема 10. Апеляційне провадження в адміністративному судочинстві

Суд апеляційної інстанції. Право на апеляційне оскарження. Строки апеляційного оскарження. Суб'єкти оскарження. Підстави апеляційного оскарження. Відкриття апеляційного провадження. Заява про апеляційне оскарження. Апеляційна скарга. Форма і зміст заяви про апеляційне оскарження та апеляційної скарги, строки і порядок їх подання. Дії суду першої інстанції після одержання апеляційних скарг. Прийняття апеляційної скарги судом апеляційної інстанції. Підготовка справи до апеляційного розгляду. Заперечення на апеляційну скаргу. Приєднання до апеляційної скарги. Відмова від апеляційної скарги, зміна апеляційної скарги під час апеляційного провадження. Відмова позивача від адміністративного позову, примирення сторін під час апеляційного провадження. Межі перегляду судом апеляційної інстанції. Строк розгляду апеляційної скарги. Апеляційний розгляд справи у судовому засіданні. Апеляційний розгляд справи у порядку письмового провадження за наявними у справі матеріалами. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на постанову суду. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на ухвалу суду. Підстави для залишення позовної заяви без розгляду або закриття провадження у справі. Підстави для скасування ухвали суду, яка перешкоджає подальшому провадженню у справі, і направлення справи для продовження розгляду до суду першої інстанції. Судові рішення суду апеляційної інстанції. Повернення адміністративної справи.

Тема 11. Касаційне провадження в адміністративному судочинстві

Суд касаційної інстанції. Право на касаційне оскарження. Строки касаційного оскарження. Суб'єкти оскарження. Підстави касаційного оскарження. Відкриття касаційного провадження. Форма і зміст касаційної скарги, строки і порядок її подання. Прийняття касаційної скарги судом касаційної інстанції. Підготовка справи до касаційного розгляду. Заперечення на касаційну скаргу. Приєднання до

касаційної скарги. Відмова від касаційної скарги, зміна касаційної скарги під час касаційного провадження. Відмова позивача від адміністративного позову, примирення сторін під час касаційного провадження. Межі перегляду судом касаційної інстанції. Попередній розгляд справи. Касаційний розгляд справи у судовому засіданні. Касаційний розгляд справи у порядку письмового провадження за наявними у справі матеріалами. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги. Підстави для залишення позовної заяви без розгляду або закриття провадження у справі. Підстави для скасування судових рішень і ухвалення нового рішення.. Судові рішення суду касаційної інстанції. Повернення адміністративної справи.

Тема 12. Провадження за нововиявленими обставинами в адміністративному судочинстві

Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами. Поняття і види нововиявлених обставин. Право на звернення про перегляд рішення за нововиявленими обставинами. Строк звернення про перегляд за нововиявленими обставинами. Заява про перегляд за нововиявленими обставинами та порядок її подання. Особи, які мають право на звернення з заявою про перегляд за нововиявленими обставинами. Відкриття провадження за нововиявленими обставинами. Відмова від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Судове рішення за наслідками перегляду за нововиявленими обставинами.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

4.1. Основна:

1. Адміністративне судочинство: підруч. для здобувачів вищ. освіти / [В. В. Мартиновський, Ю. В. Мех, В. Я. Настюк та ін.] ; за заг. ред. Р. В. Шаповала. З опорою на законодавство станом на 1 лип. 2023 р. Харків : Право, 2023. 432 с.
2. Адміністративна діяльність підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : навч. посібник / О. С. Юнін, В. П. Мороз, К. О. Пісоцька, І. О. Тищенко, О. В. Нестерцова-Собакарь. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 160 с.
3. Адміністративний процес : навч. посіб. / О. Ю. Салманова, А. Т. Комзюк, С. М. Гусаров та ін. ; за заг. ред. О. Ю. Салманової, А. Т. Комзюка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2022. 412 с.
4. Адміністративний процес України (у схемах) : навчальний посібник / М. М. Бурбика, М. В. Колеснікова, А. В. Солонар. Суми: Сумський державний університет, 2019. 108 с.
5. Габлей Н.Г., Кінаш Н.Б., Магновський І.Й. Адміністративне судочинство: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: «Територія друку», 2024. 216 с.
6. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар / за заг. ред. М. М. Ясинка. Київ : Алерта, 2018. 532 с.
7. Шелевер Н. В. Адміністративне судочинство : методичний посібник. Ужгород: УжНУ, 2018. 52с.

Нормативні акти:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Рада Європи від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
2. Хартія Європейської безпеки, схвалена ОБСЄ (м. Стамбул, 19.11.1999 р.) URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=c&find=1&org=786>.
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
4. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України № 3781-XII від 23.12.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>
6. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3262-15#Text>
7. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Про судоустрій та статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
9. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>

4.2. Допоміжна література:

1. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Х. : Право, 2016. 312 с.
2. Адміністративне судочинство України: теорія та практика : монографія / Вищ. адмін. суд України ; за заг. ред. О. М. Нечитайла. К. : Компанія "ВАІТЕ", 2015. 288 с.
3. Біла-Тіунова Л. Р., Закаленко О. В. Позов в адміністративному судочинстві: теорія, правове регулювання, практика : монографія. Нац. ун.т "Одес. юрид. акад.". О. : Фенікс, 2014. 188 с.
4. Богуцький В. В., Богуцька В.В., Мартиновський В. В. Проведення у справах про адміністративні правопорушення : навч. посіб. 5-те вид., перероб. і допов. Х. : Юрайт, 2013. 224 с.
5. Захист в адміністративному процесі : практ. посіб. / упоряд. Ю. І. Руснак. К. : Центр учб. літ., 2013. 352 с.
6. Калмикова Я. С. Докази та доказування в адміністративному судочинстві : монографія; НДІ держ. будівництва та місц. самоврядування ; за заг. ред. О. Б. Червякової. Х. : Фактор, 2014. 280 с.

4.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті:

<http://www.president.gov.ua> – Президент України
<http://www.rada.gov.ua> – Верховна Рада України
<http://www.ombudsman.kiev.ua> – Уповноважений Верховної Ради з прав людини
<http://www.kmu.gov.ua> – Кабінет Міністрів України
<http://www.minjust.gov.ua> - Міністерство юстиції України
<http://www.scourt.gov.ua> – Верховний Суд
<http://www.ccu.gov.ua> - Конституційний Суд України
<https://www.gp.gov.ua> – Офіс Генерального прокурора
<http://www.niss.gov.ua> – Національний інститут стратегічних досліджень
<http://parlament.org.ua> - Лабораторія законодавчих ініціатив
<http://nbuv.gov.ua> - Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського